

## ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ

**Гончаренко Л.О.**

*кандидат філологічних наук, доцент,*

*Чорноморський національний університет імені Петра Могили*

### ТЕОРЕТИЧНІ КОНЦЕПЦІЇ ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА У СХІДНІЙ НІМЕЧЧИНІ

Німецькі перекладацькі школи, як в теоретичному, так і прикладному аспекті посідають перше місце. По-перше, німецька мова вважається мовою наукової думки ХХ століття і намагається зберегти за собою цей статус й до нині, що, безумовно, позначилося і на багатовекторному науковому пошуку німецьких лінгвістів в межах перекладознавства. По-друге, в Німеччині склалися міцні, освітні традиції, які зарекомендували себе в області дидактики усного та письмового перекладу в рамках певних перекладацьких вузів. Підготовка перекладачів здійснюється у восьми університетах (Берлін, Бонн, Дюссельдорф, Гейдельберг, Хільдесхайм, Майнц-Гермерсхайм, Саарбрюкен, Лейпциг), в п'яти інститутах прикладних наук (Кельн, Фленсбург, Кеттен, Магдебург, Мюнхен) і в Баварії в п'яти академіях [9]. По-третє, Німеччина, як провідна індустріальна держава, набагато швидше в порівнянні з іншими європейськими країнами, інтегрується в великі економічні і політичні спільноти, проекти та ініціативи і тим самим більш гостро відчуває необхідність відповідності міжкультурного посередництва глобалізованим умовам сучасного суспільства [6]. По-четверте, глобалізація є найпотужнішим чинником впливу на ринок перекладу в Європі. Індустрія перекладів в Німеччині традиційно висока і кількість професійних перекладачів в країнах ЄС за офіційними даними становить приблизно 63,5 тис. осіб [7, с. 7].

Протягом декількох десятиліть східна частина Німеччини, де була розташована НДР, займала провідне місце в Західній Європі за масштабами і значущістю теоретичних досліджень в галузі перекладу. Центром таких досліджень став Лейпцизький університет, пізніше ряд робіт з теорії перекладу (головним чином усного) був виконаний і в Берлінському університеті [1, с. 52].

У Лейпцизькому університеті, де утворився центр з підготовки професійних перекладачів, дослідження різних аспектів перекладацької діяльності проводить велика група мовознавців, серед яких слід в першу чергу відзначити авторів фундаментальних праць з теорії перекладу О. Каде, А. Нойберта і Г. Егера. До створеної ними наукової школи примикає цілий ряд відомих перекладознавців як Е. Флайшман, Х. Шмідт, Х.-М. Залевські, В. Шаде, К. Картельєрі, З. Бастіан і багато інших.

Нерідко висловлюються з проблем перекладу і великі німецькі лінгвісти більш загального профілю – Р. Ружічка, Г. Вотьяк, М. Бірвіш і ін. В Лейпцигу регулярно проводяться національні та міжнародні конференції з проблем перекладу, виходять збірники праць з перекладознавства, щоквартальний журнал «Фремдшпрахен», додаток до журналу, що містять солідні монографії загальнотеоретичного характеру. Праці перекладознавців Східної Німеччини користуються широкою популярністю в усьому світі [2].

Дослідники Лейпцизької школи з самого початку прагнули розширити вивчення перекладацької діяльності, розглядаючи переклад як найважливішу частину міжмовної комунікації з урахуванням всіх учасників комунікації і всіх факторів, що на неї вплив, як лінгвістичних, так і екстралінгвістичних [3].

Комунікативний підхід до перекладу – важлива характерна риса робіт вчених Східної Німеччини.

Інша характерна риса цієї перекладознавчої школи полягає в широкому діапазоні напрямів і об'єктів дослідження. Велика увага приділяється загальнотеоретичним проблемам – обґрунтування теоретичних основ перекладознавства, розробці об'єктивних методів дослідження, вивчення соціальної ролі перекладу, його прагматичних функцій і т.п. Поряд з цим; вивчаються і багато приватних питань перекладу з різних мов, пов'язані з мовними особливостями перекладних текстів, співвідношенням семантичних і формальних структур мов, що беруть участь в процесі перекладу.

Розглядається специфіка усного та письмового перекладу, власне перекладу та інших видів мовного посередництва, пов'язаного з переробкою змісту іншомовного тексту. Велика увага приділяється використанню в теорії перекладу новітніх напрямків сучасного мовознавства – лінгвістики тексту, комунікативної лінгвістики та ін. Теоретичні дослідження тісно пов'язуються з вивченням практичних аспектів перекладацької діяльності, з завданнями підготовки майбутніх перекладачів.

Всі ці особливості розвитку перекладознавства в Східній Німеччині знайшли найбільш повне відображення в роботах О. Каде, А. Нойберта і Г. Егера.

Німецький лінгвіст Отто Каде вніс великий вклад в розвиток лінгвістичної теорії перекладу. Після захисту в 1964 р дисертації на тему «Суб'єктивні і об'єктивні чинники в процесі перекладу» він протягом більш 25 років опублікував цілий ряд робіт з теорії перекладу, найбільш значними з яких є монографії «Випадковість і закономірність в перекладі» (1968 р) і «Мовне посередництво як суспільне явище і предмет наукового дослідження» (1980 г.) [8, с. 240].

Німецький лінгвіст і викладач перекладу Альбрехт Нойберт багато і плідно працював над теорією перекладу. Він є автором багатьох публікацій і наукових доповідей з різних аспектів перекладацької діяльності. Найбільш значний внесок А. Нойберта в розвиток теорії перекладу полягає в дослідженні двох комплексів перекладознавчих проблем, пов'язаних з

прагматичними аспектами перекладу і застосуванням в перекладознавстві принципів і понять сучасної лінгвістики тексту [5, с. 186].

Герт Егер підходить до проблем перекладу з позицій сучасного мовознавства. До кола його наукових інтересів входять багато аспектів перекладацької діяльності. Його головна робота «Транслація і транслаційна лінгвістика» містить розділи, присвячені суспільній ролі перекладу, його історії, різним видам перекладу і мовного посередництва та ряду інших питань теорії перекладу. Однак центральне місце в цій та інших публікаціях Г. Егера займає головна проблема перекладознавства – проблема перекладацької еквівалентності, що виділяє переклад серед інших видів мовного посередництва і розкриває саму сутність перекладацької діяльності. Г. Егер прагне дати строго лінгвістичне визначення поняття перекладацької еквівалентності [4, с. 141].

Отже, теоретичні концепції перекладознавства у Східній Німеччині розвивалися в тісному зв'язку з радянськими, а німецькі перекладознавчі дослідження багато в чому співзвучні з роботами радянських представників. Переклад у Східній Німеччині розглядається як особливий вид мовної діяльності, який може і повинен вивчатися в рамках лінгвістичної науки з використанням лінгвістичних методів дослідження.

### Список використаних джерел:

1. Бархударов Л.С. Язык и перевод. – М., 1975. – 240 с.
2. Гарбовский Н. К. Теория перевода / Н. К. Гарбовский. – М., 2004. – 544 с.
3. Голубев В. Ю. Роль перевода в мировой истории // Вторые Федоровские чтения. Университетское переводоведение. – Выпуск 2., СПб., 2001.
4. Егер Г. Коммуникативная и функциональная эквивалентность // Вопросы теории перевода в зарубежной лингвистике. – М., 1978. – С. 137-156.
5. Нойберт А. Прагматические аспекты перевода / А. Нойберт // Вопросы теории перевода в зарубежной лингвистике. – М., 1978. – С. 185–202.
6. Паньков В.С. Германия в Европейском Союзе: место, роль, интеграционная политика [Электронный ресурс]. – URL: [http://www.education-a.ru/article/622767\\_VSPankov\\_germaniya\\_v\\_evropeyskom\\_soyuze\\_mesto\\_rol\\_integracionnaya\\_politika.html](http://www.education-a.ru/article/622767_VSPankov_germaniya_v_evropeyskom_soyuze_mesto_rol_integracionnaya_politika.html)
7. Перевод в европейском сообществе: объем перевода и оценка качества перевода. Обзор / под ред. И.И. Убина / Всероссийский центр переводов научно-технической литературы и документации. – М., 2011. – 125 с.
8. Якубов Ф.У. Лингвистический принцип в теории перевода во взглядах немецких лингвистов // Актуальные вопросы современной науки Материалы XXII Международной научно-практической конференции. Научный редактор И. А. Рудакова. – 2014. – С. 237-241.
9. Mayer F. Konzeptionelle Ausgestaltung der Übersetzer und Dolmetscher-Ausbildung in Europa vor dem Hintergrund der Bologna-Erklärung [Электронный ресурс]. – URL: [www.transforum.de/download/Mayer\\_BA-MA\\_in\\_Europa.pdf](http://www.transforum.de/download/Mayer_BA-MA_in_Europa.pdf)